

Türkiye-Efganistan muhadenet ve teşriki mesai muahedenamesinin tasdiki hakkında kanun

(Resmî gazete ile neşir ve ilânı : 13/12/1928 - Sayı : 1065)

A 1362

BİRİNCİ MADDE — Efganistan ile Ankarada 25 mayıs 1928 tarihinde akit ve imza edilmiş olan muhadenet ve teşriki mesai muahedenamesi ile merbutu bulunan protokol ve kezalik 25 mayıs 1928 tarihli imza porotokolu tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — İşbu kanunu icraya Hariciye Vekili memurdur.

8 kânunuevvel 1928

TÜRKİYE VE EFGANİSTAN MUHADENET VE TEŞRİKİ MESAI MUAHEDENAMESİ

Türkiye ve Efganistan Devleteyni Aliyeteyni gerek maddî ve gerek manevî rabıta ve münasebetlerinin ve gerek biraderî vaziyetlerinin ve hissiyatlarının ve sair ihtiyaçlarının birliğine binaen asrı hazrın iki millet için günden güne ihdas ve istilzam eylediği vezaifi nazarı mülahazaya alarak teyemmünen aralarında mün'akit 1 mart 1337 ve 11 hut 1299 tarihli muahede ile mevcut ve berkarar olan kardeşlik ve dostluk bağlarının ve samimî rabitalarının daha sağlam ve metin esasata ibtina ettirilmesini arzu eylediler ve bu maksadın istihsali için bir dostluk ve siyasî ve iktisadî teşriki mesai ahitnamesi aktını lâzım addederek Türkiye Rs. Cümhuru Hz; Türkiye Cuhûriyeti Hariciye Vekili Doktor Rüştü Beyefendi Hazretlerini ve Âlâhazreti Humayun Efgan Kralı; Efganistan Hariciye Veziri vekili Serdarı Âlâ Gulâm Sıddık Han Hazretlerini murahhas tayin buyurdular. Müşarünileyhima murahhaslar usulüne muvafık selâhiyetnamelerini iraceden sonra mevadî atıyeye muvafakat eylediler . İki Devletin münasebetini işbu mevat tanzim edecektir:

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyetile Efgan krallığı beyinde ve kezalik iki millet arasında ihlâlî gayri kabil sulh ve samimî ve ebedî muhadenet carî olacaktır.

MADDE 2 — Tarafeyni âkideynden biri aleyhinde ahar bir veya bir kaç Devlet tarafından bir hareketi hasmane vakı olduğu taktirde diğer tarafı âkıt o tecavüzün men'i emrinde bütün gayret ve mesaisini sarfetmeği ve bu mesaiye rağmen harp emrivakı olduğu halde iki Hükûmet yüksek menfaatlerine muvafık olan musip kararı taharri etmek üzere vaziyeti aralarında tekrar hayırhahane ve itina ile mütalea etmeği taahhüt ederler.

MADDE 3 — Tarafeyni âkideynden her biri ahar bir veya bir kaç devlet tarafından diğer tarafı akidin aleyhine tevcih edilen hiç bir ittifak veya siyasî ve askerî ve iktisadî ve malî hiç bir itilâfa ve keza ahar bir veya bir kaç Devlet tarafından diğer tarafı âkidin emniyeti askeriyesi aleyhine tevcih edilen hareketi hasmaneye iştirak etmemeği taahhüt ederler.

MADDE 4 — Devleteyni âkideyn tarafeyn memleket ve milletlerinin terakkî ve tealisi için bir tarafta mevcut ve diğer taraf için müfit olan ve ihtiyaç hissedilen her türlü vesail ve vesaiti, ayrıca tertip ve tanzim kılınacak mukavelâtı mahsusa ile temine ve onun ihtiyacatını teshil ve tehvine çalışmağı taahhüt ve diğer muahide o hususta muavenet ederler.

MADDE 5 — Türkiye Cümhuriyeti, Efganistanın maarif ve ordusunun terakki ve tealisi için talep edeceği adli ve ilmi ve askerî mütchassısırları intihap ile Efgan Devletinin hizmetine vermeği taahhüt eder.

MADDE 6 — Tarafeyni âkideyn tebaası yekdiğerinin arazisinde ticaret ve ikamet hususunda

en ziyade mazhari müsaade millet muamelesine nail olacaklardır. Maahaza tarafeyni âkıdeyn ayrıca ikamet ve ticaret mukavelenameleri yapabilecekleri gibi şehbenderlik ve posta ve telgraf ve iadei mücrimin mukavelenamelerini akdedeceklerdir.

MADDE 7 — Tarafeyni âkıdeynden her biri işbu muahedenamede tayin edilen mütekebil taahhüdât haricinde diğer Devletlerle her türlü münasebatta serbestii hareketini tamamilen muhafaza edecektir.

MADDE 8 — İşbu muahedename türkçe ve farisi yazılmıştır ve her iki metin mütesaviyen muteberdir.

MADDE 9 — İşbu muahedename musaddak nushaların teatisinden itibaren mer'i olup mümkün mertebe kısa bir zaman zarfında âkitler tarafından tasdik olunacak ve musaddak nushalar Ankarda teati olunacaktır.

Bu muahedenin birinci maddesi daimî ve diğer maddeleri on sene müddetle muteberdir. Şayet muahedename mezkûr on senelik müddetin hitamından altı ay evvel tarafeyni âkıdeynden bir veya diğeri canibinden fesholunmazsa kendiliğinden bir sene daha mer'i addedilecek ve fesih keyfiyeti ancak altı aylık bir müddetin inkızasından sonra hüküm ve tesiri haiz olacaktır.

İki taraf murahhasları yukarıda mezkur dokûz madde ahkâmını kabul ve tasdik ile bu muahedeyi imza ve tahtim eylemişlerdir.

Ankarada 25 Mayıs 1928 tarihinde iki nusha olarak tanzim edilmiştir.

Gülâm Sıddık Doktor Tevfik Rüştü

PROTOKOL

Bu günkü tarihli Türk ve Efgan dostluk ve teşriki mesai muahedesini imza eden Tarafeyn murahhasları hususâtı atıye hakkında mutabık kalmışlardır:

Tarafeyni âliyeyni âkıdeyn arasında iktisadî sahada teşriki mesai kabul olunmuştur. Gerek bu hususun suveri tatbikiyesininin tetkikile tanzimi ve gerek iki memleket arasında münakale ve muvasala keyfiyetininin mütaleasile bu bapta ittihazı icap eden ve mümkün olan tedabirin tayin ve tesbiti için tarafeynin mütehassis murahhasları mümkün olan kısa bir zaman zarfında müzakerata ibtidar edeceklerdir. İşbu protokol muahedenamenin bir cüz'i mütemminni teşkil etmek üzere müşarünileyhima murahhaslar tarafından imza edilmiştir.

25 Mayıs 1928

Gülâm Sıddık Doktor Tevfik Rüştü

İMZA PROTOKOLU

Bu günkü tarihle izma ettiğimiz muahadenet ve teşriki mesai muahedenamesi bir mukaddeme ile dokuz maddeden ve imza protokolu dahil olmak üzere merbutu iki protokoldan idarettir.

Bundan başka tarafeyn murahhasları teşriki mesai ve tevhidi mesai tabirlerinden maksatları bir manada olup Fransızca mukabili (Collaboration) olduğunu da tasrih için mutabık kalmışlardır.

Gülâm Sıddık Doktor Tevfik Rüştü

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarihi ve numarası

4-12-1928 ve 1/269

Bu kanunun neşir ve ilânı Başvekilliğe bildirildiğine dair Cüm. Reisliğinden gelen tezkerenin tarihi ve numarası :

8-12-1928 ve 4/530

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları :

Cilt

Sayfa

5

16,72,82:83,85,88:90

Bu kanunla ilişkili olan kanunların numaraları :